

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, kedd, november 9

Tizedik évfolyam.

A PLETYKA-PÁRT.

(Sr.) Két dolgot megjegyzés nélkül nem hagyhatunk, az u. n. „mérésélt“ ellenzék legujabb magatartásából. Az egyik az, hogy Tisza kitüntetése alkalomával azonnal megfordult és míg előbb szörnyű simán vette a külügyi, hadügyi dolgokat; kezdett szeliden beszélni, még a „geszti“ földes úrról is, mihielyt a kitüntetés nyilvánosságra jutott, az o n n a l kijelenté, épen hivatalos közlönye, hogy már nincs mit tenni, mint a pártot szervezni! Mit jelent ez, közönséges nyelven? Egyszerűen azt, hogy eddig még csak szervezkedni és így lefelé hatni sem iparkodott e párt, hanem egyszerűen udvari cselszövénnyel és hírlapi rágalmakkal akart czélt érni, és ezeknek vetett véget Tisza kitüntetése, azért lettek oly dühösek az illetők. Így hát teljes mértékben igazolva van az az állításunk, hogy ez a párt nem a nemzet meggyőzésére és vezetésére, nem bizonyos eszmék érvényesítésére alakult, hanem csak forgatta ki- és be a kérdéseket és positiókat, mindenképen azt akarván elérni, hogy hatalomhoz jusson. Így történt az, hogy akciója súlypontját, az „egyesülés“ első napjaiban, a parlamentbe helyezte át, de miután itt „actiója“ teljesen felsült, csakis a felsőbb körök pletykájára és a hírlapok rágalmára fektette működését, természetesen ezzel is csak felfelé iparkodott hatni, számítva a király lovagias jellemére és nemes érzelmének megsértésére. Ez is meghiúsult és így most azt kolportálják, hogy nincs egyéb hátra, mint „szervezkedni.“

De a nemzet, mely csak most jut eszükbe, bizonyára gúny mosolylyal fogja fogadni, mindazon kísérletet, melyet e tekintetben, a főváros, vagy a vidéken, bárhol megkísértenek. Sőt, ugy hittik meg kellene kérdeni tőlük, hogy ugyan miért fognak a szervezkedéshez (ha ugyan fognak) most, midőn minden jóslatuk meghiúsult; hiszen, ha ép oly hazugságnak bizonyult az „orosz szövetség“ és „muskával való osztozkodásra“ vonatkozó vádjuk, mint a Tisza kegyvesztéséről terjesztett édes pletykájuk, ha közigazgatási programjuk ép úgy meghiúsult, mint a mily eszmeszegények, a pénzügyekben, hát akkor ugyan, mily jögon kéri a nemzet bizalmát és mire akarnak szervezkedni? Sőt, ha ezt nem veszi is ko-

A KELET TÁRCZÁJA.

A földrengésről.*)

Irta:

Dr. Koch Antal

egyet. tanár.

Nagyszerű természeti tűnemények minden időben mely benyomást gyakoroltak az emberiségre, csodálattal vagy félelemmel eltöltve a tudatlanokat, elmékedésre késztve a gondolkodókat ezen tűnemények mibenléte és okai felett. Annál hathatósabb volt mindenkori ilyen természeti tűneményeknek benyomása, minél váratlanabban és a természet szokott rendjét inkább fölforgatóknak jelentkeztek azok. Ilyen nagyszerű természeti tűnemény a földrengés, vagy népies nevén: a földindulás is, melyet a múltból 3-án alkalmunk volt Erdély legnagyobb részében éreztünk, s melynek szakszerű tanulmányozását célozom kitüntetni. A lapokban közölt fölhívásomnak a lefolyt földrengésre vonatkozó mindennemű adatoknak beiktatása végett oly szép sikere volt, hogy a már is befolyt adatoknak alapján megkísérhetem majd ezen speciális erdélyi földrengésnek tudományos földolgozását; de előre ki kell jelentenem, hogy mai felolvasásomnak tárgyát ez még nem képezheti, mivel csak most láttam hozzá ezen adatoknak rendezéséhez és kritikai megválogatásához, s mivel elkésett adatokat még folyvást bevárok és beveszek.

Ezzutal a földrengésről általában kíváncsok szólni, s a mennyire egy-két rövid előadás keretén belül lehetséges, igyekszem majd a tudomány állásából előadni ezen nagyszerű tűnemény lefolyásának főbb mozzanatait s aztán ki-

*) Folytatott az orvos term. tud. társ. s az erd. muz. term. t. szakosztály által nov. 6-án rendezett természettudományi estélyen.

molyan az ember, azt kellene tőlük megkérdeni, hogy mi bántja oly nagyon az udvari kitüntetésben, miért képez ez, forduló pontot, működésükben? Mert erre a kérdésre nem felelhetnek egyébbel, mint a leginparlamentarisabb eszközökre való számítás és czélokra való törekvés bevalásával. Mert, ha sem a nemzet, sem a parlament bizalmát megszerezni nem tudák és ha ezek útján a kormányra nem jutának, akkor ugyan hogyan reméltették az udvar kegyeinek elérését? Hisz elie csak a nemzet támogatásával lehet, parlamentaris országban jutni? Hogyan remélhettek Tisza bukásában, míg a nemzet előtt meg nem buktatják őt? De ebben is van egy furfangos pletykájuk (mert ellehetne őket nevezni pletykapártnak, egyébből sem élnék) azt mondják, hogy a Tisza kitüntetése által a király van kortes fegyvernek felhasználva és ezt még a kolozsvári szélbali közlöny is utánnok moudogatja. Látszik, hogy nem tudják, vagy legalább ignorálják, a kitüntetés történetét és módját. Hisz Tisza most sem kérte és ki is kerülte volna azt a kitüntetést, ha történetesen a román fejedelem, markába nem nyomta volna, „emlékül“ legnagyobb kitüntetését, ha ezt visszautasít, a felajánlás módjánál fogva sem lehet; igen természetes, hogy idegen rendnek elsőbbséget, a magyar király nem engedhetett. Azt pedig, hogy a „handbillet“-re, mit írjon a király, nem szokta diktálni senki, ha neki szíve azt súgta, hogy Tisza érdemeit szerzett, hogy szolgálatára, trónnak és nemzetnek szüksége van — ez csak nem korteskedés, hisz legdühösebb ellensége is elősmeri jellemét, tehetségét és nem bánja, ha szolgálja a hazát — az ellenzéken. Hát ezt csak a királynak nem szabad, egy „handbilleten“ megírni! Valóban, a korteskedés vádja, oly erőszakosan volt itt bevonva a vitába, mint minden, a mi habarék konyhából, vagy „mérésélt“ szélbali agyból kerül ki.

Hanem hát van most még egy újabb fogásuk is. Azt kezdék hiesztelni, hogy Erdély szélbali lesz. Ugyan miért? Talán azért, hogy felvesse az alkotmány formával együtt nemzeti szuprematiánk kérdését is? talán azért, hogy a békes fejlődést megakassza épen akkor, mikor Erdélyre a legnagyobb gondot kezdik fordítani? Nem, hanem azért, mert — a „mérésélt“ ellenzék akciója meghiúsult. De

fejteti a most uralkodó nézeteket annak mibenléteről és okairól, előbb igen röviden felsorolva az ó- és középkor népeinek véleményeit is, hogy láthassuk, miszerint minden időben voltak gondolkodó fők, kik a természet egyszerű titkaiba bemélyedni igyekeztek.

A mi a földrengés hatását az emberre oly leverővé és félelmetessé teszi, az annak a tudatára való ébredés, hogy az elemekkel való korsert harezban Földünk szilárdnak és ingathatatlannak hitt alapjába nem kapaszkodhatunk többé, hogy nincs hely a menekvésre, mert maga a Föld merev teste, a mi elemünk, hullámzik, mint a víz, nyugtalan, mint a levegő, melyek nem a mi elemünk, és azt a hitet költethet föl bennünk, hogy itt a világ vége! — Ezen okból a földrengések a történet évkönyveinek legsötétebb pontjai, a melyeknek az emlékezetbe visszaidézése is megbénítja öröket. Még az oktanálalakra is rendkívüli hatást gyakorol a földrengés. A calabiai borzasztó földrengést megelőzőleg Messina utcaiban a kutyák folytonosan oly éktelen üvöltést vittek végbe, hogy az előjáráság rendelkezére agyonlítottak. Az Orinoco apathikus alligatorjai, rendesen oly némák, mint gyíkaink; Humboldt szerint (Kosmos I. 224. l.) a caracasi földrengés alatt sietve olt hagyták vala a vizet és bűmbölve futottak az öserdő felé.

Hogy azonban természetvizsgálói tisztáznak megjelöljek, ráterek immár fenn jelzett tárgyamra, a földrengés rövid megbeszélésére.

Hazánkban szerencsénkre ritkák a földrengések, de családik, a ki ebből azt következtetné, hogy a földrengés egyáltalában ritka természeti tűnemény. A ki a földrengésekkel csak kissé foglalkozik, meggyőződhetik azonnal, hogy azok korántsem oly ritka és rendkívüli tűnemények. Ennek oka az, hogy csak a jelentéktlenebb esetek jutnak köztudomásra az újságlapok által, mivel a jelentéktelenekeket, a melyek

hát kérem, ha azt mondták az elégtel lenek, hogy Tisza nem védi meg eléggé a közjogi alapot; az következik ebből, hogy azt felforgassuk? Valóban olyan agyafurt gondolkodás, milyen a többi habarék eszme. Azt hisszük, komolyan foglalkozni vele nem is kell!

Es ha vannak fiatal ambíciók, kik ennek a fogásnak felülnek, ezzel csak éretlenségüket fogják elárulni. Nem hiszszük, hogy legyen Erdélyben, komoly politikai tényező, ki ezt az érettséget elkövesse!

Amagyar delegáció pénzügyi albizottságának jelentése szerint az albizottság a közös pénzügyminiszterium költségvetését a következőleg állapította meg: A közös pénzügyminiszterium rendes szűksége 1.915,800 frt, rendkívüli szűksége 1050 frt, összesen 1.916,750 forint fedezet 2864 forint marad fűsszeg 1.913,886 forint. — A katonai helyettes alap 612,450 forint papíráradék tőke után 25,722 frt kamat, mely a két állam közt felosztatik. Az általános kórházi alap 240,650 frt tőke után 1178 frt 10 kr az általános katonai kórházba szolgáltatik be. Az általános rokkant alap 3013 frt 58 kr. tudomásul vétetik. Határvám jövedelem, ebből Ausztriára esik 3 millió 908,160 frt, Magyarországra 326,895 frt, Bosznia és Hercegovinára 133,250 frt, összesen 4.369,613 frt; ebből Bosznia és Hercegovina közigazgatási költségeire 600,000 frt levonván, marad közös tisztá jövedelem 3.769,613 frt. A vámjövedelem évről-évre tapasztalt esőkénése nem a határvám bruttó bevételeinek apasztásában reilik, hanem a fogyasztási adóvisszatérítés folytonos emelkedésében találjuk, melynél mint főtényező a czukor adó utáni visszatérítés szerepel. E czim alatt az egási monarchiára az előirányzat 20 mil. 900,000 frt, szesz és sűrűd 2.550,000 frt összesen 23.450,000 frt, vámkézelési költségek 1.850,000 frt, Bosznia és Hercegovina közig. költségei (1879: 52. t. cz. ért.) 600,000 forint, összesen 25.900.000 frt, bruttó jövedelem 29 mil. 669,913 frt tisztá jövedelem 3.769,613 frt, mely összeget abizottság megszavazásra ajánlja. Az albizottság végül a közös nyugdíjazásról és a főszámshék szervezéséről benyújtandó törvény javaslatokat sürgeti. A közös pénzügyminiszter igéri, hogy a két trvhozás elé mindkét törvényjavaslat mielőbb be fog terjesztetni. A közös főszámshék költségei 126,320 frt, fedezet 470 frtban javasoltatnak a megszavazásra

pedig sokkal gyakoribbak, azon vidék lakói, hol csaknem mindennaposak, föl nem veszik többé s így annál kevésbé tartják érdemesnek azokat a világgal tudatni. Ha még hozzáveszünk azt is, hogy hány ily tűnemény mulik el nyomatlanul a tudományra a Föld területének legnagyobb részén, a tengereken és műveletlen népek által lakott területeken: ugy bátran ki mondhatjuk, miszerint a föld kerekéségén nem mulik el nap, s talán óra sem, földrengés nélkül. Bizonyítják ezen állításunkat a földrengésokról összeállított statisztikai adatok; de a leg-tökéletesebb statisztikai kimutatás is messze esik a valóságtól, s a főszámshék esetek tán tízedrészét sem képezik azoknak, melyek valóban megtörténtek. Dacára ezen a tudományra nézve kedvezőtlen körülményeknek az észlelt kisebb számu földrengéseknek összeállítása és évi kimutatása is a legnagyobb haszonnal van a tudományra, kivált ha évek hosszú során át folytatatik; mert csak ily gondosan összeállított adatok alapján lehet majd bizony következtetni azon nagyszerű tűnemények alapokaira, melyek mindentit és minden időben mely benyomást gyakoroltak és gyakorolnak az emberi kedélyre.

(Folyt. köv.)

Miss Leona,

a puszták tündére.

Fanghné Gyujtó Izabellától.

(Folytatás.)

— Oh nem, nem hiszsz ez, édes jó anyám, de ha az ember mindig csak azt hallja, milyen csuf, jól esik, ha valaki az ellekezőt mondja, s soha sem felejttem el Danillónak.

— Ezt teheted, gyermekem, bárha jobb szeretném, ha az egész Danillót elfelejténéd. Nekem az a fiu nagyon romlottnak látszott, s aligha akad jötevő, ki őt jobb utra térítse.

Hirdetési díjak.

Egy négyszög czentiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknl külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhan der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvétel irodája Budapeston Szerviztér 3. sz.

Nyilttéri czikkok

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

A horvát tartománygyűlés költségvetési vitája.

Zágrábban nem tartanak három-négy óras díkezőt a képviselők, az egész költség vita három órát tartott.

A kormánypárt gyakorolta a kritikát, az ellenzék szavát se hallatta, a jogpárt hallgatott. Mihalovics képr. azt hiszi, hogy Horvátország az érvény szélén áll.

Az adóhátralékok egyre szaporodnak: „jelenleg annyi milliót tesznek, mint a mennyi százezer volt azelőtt.

A nép szegény és demoralizálva van, börtönök telve elítéltekkel az ország legtöbb részében rőktőlülő bíróságot kelle igénybe venni az elharapozott büntettek nagy sokasága miatt. A belállapotok ily sanyaru állapota ismeretes a kormány előtt, de még javításra mi sem tétetett. Minden közigazgatásra fizetnek, beletettéssre mi sem fordítatik. Miskatovics részben előtte szóló nézetét osztja, azonban az nem áll, mint-ha csak inproduktiv czélok vezették volna a kormányt. Egyetértésre, közös munkára hívja fel az ellenzékét.

Ezután a költségvetési előterjesztés az összes szavazatokkal (6 ellenében: Starcevic-párt) — elfogadtatott.

A magyar-horvát kiegyezés tárgyan kiküldött magyar országgyűlési regnicolaris bizottság jelentése ma hétfőn jó tárgyalás alá. A küldöttség jelentését dr. Falk Miksa szerkesztette. A Horvát-Szlavonországi közjövödelmek megosztására nézve fentartatik az eddigi arány: 45. 55. — E javaslat a horvát küldöttség részéről részben elfogadtatott. A közjövödelmekből Horvátországra eső rész 67,780 frt 53 krt tesz; azonban mivel Horvátország az ország közös költségeiben a törvényileg kiszabott fedezetet nem viseli még most se: 20 ezer forintban lett megállapítva az általán, mit Horvátország ezután a közjövödelmekből kapni fog.

A delegatió.

nov. 6.

Előnk bejelenti, hogy Falk Miksa biz. tag, interpellációt adott be a külügyi miniszterhez.

Falk Miksa minden okadatolás nélkül olvassa a következő interpellációt:

A berlini szerződés 30-ik cikke így szól: „Azon muzulmanok, a kiknek a Montenegróhoz csatolandó területeken fekvő birtokaik vannak, és a kik ezen fejedelemség határain kívül akarnak letelepedni, ingatlanaikat megtarthatják, azokat bérbe adhatják, vagy harmadik szemőlyek által kezelteshetik. Kisajátításnak bárki irányában is csak törvényes uton, egyedül köz-

— Az igaz, Danillo rosz volt, még most tudom csak érteni, milyen rosz. Gyakran jött ittason haza, olyankor szörnyen káromkodott, s ha ellenkeztek vele, atyjához, anyjához hozzá ütött.

— No lásd, édes gyermekem, a ki már gyermek korában így el van romolva, abból többé alig válhat tisztességes ember, a kire egy jól nevelt leány, a minő te vagy, még mint gyermekkori barátja is pirulva nélkül gondolhasson; ezért legjobb, ha szomorú multaddal együtt őt is elfeleded.

Klemmi nem felelt, csak lehajtá fejét, fájt neki, mért nem becsületes fia Danillo, kiről szabad legyen gondolkodnia.

Az idő telt s Klemmi nevedekett. Tizen-négy éves korában, mikor elégezte Koradin iskolájának hat osztályát, melynek elejétől fogva disze volt, majdnem egészen kifejlett, szép és helyes viseletű leány volt s Koradiné nem egy bököt hallott nővérdéke miatt az iskolalátogatóktól és más ismerőitől, s fenhangon magasztaltott várossszerte a szép, nemes cselekedetért, melylyel egy lelket a biztos romlástól megmen-tett; Klemmi pedig őszinte haláljával, engedel-mességével jutalmazta nevelőanyja jótéményeit.

Csak egyben nem lehetett olyan engedel-mes, a milyennek lenni óhajtott volna. Bármennyire igyekezett, ha soha nem beszélt is róla, ne tohetta, hogy Danillora ne gondoljon. Igen mélyen gyökerezett szívében a ragaszkodás szomorú gyermekkora ez első védelmezője iránt, minthogy ki tudta volna onnan tűzni.

Titokban folyton gondolt rá, s a mint képzelme fejlődött, mind újabb-újabb alakban tündette fel lelke előtt.

Egész regényeket alkotott magának fölőle, melyben természetesen a nemes jötevőnek mindig kijutott a szerepe; majd művésznek, orvosnak, tanárnak vagy olykor becsületes iparosnak képzelte Danillót, kivel majd a véletlen egyszer

érdek czéljából és előre küfzetendő kártalanítás mellett lehet helye. Egy török-montenegrói bizottság lesz megbízva, hogy 3 év alatt rendezze ugy azon ügyeket, melyek az államjavarak és vallási alapokra, valamint mindazon kérdéseket is, a melyek a magánosok érdekeire vonatkoznak.“

Ennek ellenében Assym pasa török külügyminiszter f. é. okt. 10. kelt jegyzékében, melyet Khalid bey csettinyei török követ a montenegrói kormánynak átadott, ugy az érdekeltek feljelentései, valamint a Skutari török hatóságok tudósításai alapján konstatalja, hogy — ellentétben a berlini szerződésel — a montenegrói hatóságok lefogalták a podgoriczai, sputzi és zablyáki kiwandorlított tulajdonát képező jószágok jövedelmét, hogy ugyanezen hatóságok mindennemű fakgatást, és sérelmet követtek el azon mohamedán lakosok ellen, kik még három évig jelenlegi lakhelyeiken maradni kénytelenek, hogy az utak hatóságilag elzárattak, vagy negyven mohamedán tömlőzbe vettek, stb. A török külügyminiszter a berlini szerződés ily megszegése ellen tiltakozván, a notaláni következményekért elhárít a portától minden felelősséget.

Kérdem ennél fogva az igen t. külügyminiszter urat, van e tudomása Montenegrónak fűntjelzett szerződés ellenes eljárásáról és a magas porta ez elleni tiltakozásról? És ha van, mit tett vagy mit szándékozik tenni a t. külügyminiszter ur a végre, hogy midőn a porta egyfelől szoritatik a berlini szerződésnek reá nézve terhelő határozmányainak valóstítására, másfelől azon jogok is érvényesüljenek, melyeket Törökországnak és a birodalom alttvalóinak ugyancsak a berlini szerződés biztosított?

Kiadatik a külügyminiszternek.

Ezután az ülés véget ért.

(Nov. 6.)

Az osztrák delegatió szombati ülésében a rendkívüli hadi szükséglet tárgyalatott.

Bylandt-Rehiedt hadügyminiszter szó-lalt fel. Legtöbb részről a hadi költségvetés az erődítések tekintetében lett megtámadva.

De a mi az erődítéseket illeti, „ez irányban nálunk csaknem semmi se történt. A támadó eszközök háboruban az utolsó évek alatt teljes átalakuláson mentek át, minek következtében váraink a modern támadó eszközökkel szemben minden ellenállási képesség híjával vannak. Az a téves nézet van nálunk elterjedve, hogy a hadviselés jelenlegi módjánál erődítések egyáltalában fölöslegeseek és hiábaválók. Egy teljesen felszerelt várnak tartós megvédésére csekély és kevésbbé harckepés csapatokra van szükség és operáló hadseregnek az egyetlen

össze fogja hozni őt, vagy a ki előjövend felkerek-si a szegény kis Klemmit s aztán még ön-maga előtt is pirulva elképzelé, mennyire meg lesz lepetve Danillo, mikor őt így megváltozva fogja találni, mint fog felkiáltani: „Megmondtam ugy-e, Klemmi nem volt rut, csak rosz bánás-mód tette azá!“ mint fog aztán beleszeretni, s mint fogja nőtül venni őt.

Hisz ki is venné el őt más, mint a kinek sorsa oly hasonló az övével. Bárki más csak az uton felszedett komédiás leányt látna benne. Vagy nem tapasztalta-e már oly rövid életében, hogy a társadalmon kívül áll származásánál fogva, jó nevelése s derék nevelőanyjának minden igyekezete dacára?

Az iskolában csak osztálytársnőkkkel, de barátinókkal nem birt, bár a leánykák játsztak vege a szünőrákban s tanítóiktól való féltikben nem is merték bántani, az iskolán kívül egyik sem ismerte, sem meg nem látogatta, sem magához nem hitta őt. Oh pedig mennyire óhaj-tott volna egy korához illő barátinót! De nem mert egyhez is közelíteni, nehogy visszatasíttas-sék s így egyetlen barátinője jó nevelőanyja volt, csak fájdalom! igen koros és igen komoly arra, hogy egy gyermekleány, bármily tisztelo-tet érzett iránta, apró titkainak részesévé te-hesse.

Koradiné sokkal okosabb asszony volt, minthogy védenének ez elklűnözését észre ne vegye. Bizonynyal ő is meggondolta, hogy nehéz dolog lesz Klemmit férjhez adni s azért abban járt, hogy őt önálló állásra nevelje, s a mint az ő iskoláját végezte, tehetsége tovább fejlesz-tésére egy felsőbb tanintézetbe járatta.

Alig járt oda néhány hónapig, egy napon arcából kikelve, izgatottan s egész testében re-megve tért haza.

(Vége köv.)

biztcs támpontot nyújtja, hogy biztosság,al mlt ködhessék.

A hadügyminiszter ezért a követelésekben csak a legszükségesebbre szorítkozott s csak ama pontokat és objektumokat vett szemügyre, melyek szükségessége felől nem voltak eltérő nézetek.

Grocholszky, Suess, Khervenhüller a minister mellett szólnak fel.

Nagyobb kaliberű ágyuk beszerzésére 320 ezer fnt szavaztatik meg,

A przemisli erőd számára 400,000 fnt szavztatik. A delegatió elé terjesztett 9 czim több kevesebb változtatással ellogadtatott.

Országgyűlés.

A képviselőház tegnap rövid ülést tartott.

A folyó ügyek elintézése után Tisza Kálmán miniszterelnök bemutatja a 79-ik évi zárszámadásokat és az erre vonatkozó jelentéseket.

A miniszterelnök továbbá bemutatja a fővárosi közmunkák tanácsának a sugárut és a nagykörút létesítésére az 1870. t. cz. alapján főlrott sorsolási kölesön alapból adott előlegek kamatmentességére és az állandó országház építésére vonatkozó törvényjavaslatokat.

Mindkét törvényjavaslat a pénzügyi bizottsághoz ntáttatik.

Hegedűs Sándor előadó bemutatja a pénzügyi bizottság jelentését az 1881. évi költségvetésre vonatkozólag.

A jöentés kinyomatik és az elnök javaslatára a budget hétélhöz egy hétre tltetik ki napirendre.

A jövőhétfőn tartandó ülés napirendjére az elnök indítványára, a Horvát-Szlavonországgal megújítandó pénzügyi egyezmény tárgyában kiküldött országos bizottság jelentése tltetik ki.

Tórs Kálmán hosszabb interpellációt intéz a közlekedési miniszterhez, melynek végkérdeése így hangzik: Hajlandó-e a mindszent-apátfalvi és bökény-mindszenti vécátagnak egy összekötő gát által védképességét visszaadni az által hogy az összekötő gát kiépítését azonnal, haldéktalanul foganatba véteti s a fenyegető katasztrófa ellen, a közigazgatási végrehajtás azonnal elrendelése által még az árvíz beállta előtt biztosítani?

Kiadatik a közlekedési miniszternek. Az ülés háromnegyed 1 óraker véget ért.

BELFÖLD.

A központból.

Budapest, nov. 5.

Nagy városok jellemző vonása, hogy nyilvános helyeik állandó közönséggel bírnak. Ha észrevehetők is olykor bizonyos fokú apály és dagály, azért az ösmertető jelleg sosem tünik el, mert a telivér nagyvárosi hű marad szokásaihoz: színházához, étterméhez és sétahelyének állandó alakjaként szerepel. Egyik színház zsufaltsága, nem telelezi fel a másik látogatatlanságát, mert különüléseikben állandó vonzerőt bírnak; ma megnézünk egy drámai vagy operai estét az egyikben, holnap már kíváncsiságunk egy könnyebb fajú műsorral rendelkező muzsá-

A FÖLLEBBENTETT FÁTYOL.

Elbeszélés.

Irta:

ELIÓT GYÖRGY.

(Folytatás.)

III.

Lelkünk oly nagy szükségét érzi az ismeretlennek s a bizonytalanságnak s annak, hogy megőrizhesse azon kételyeket, azon reményt és a tudni vágy azon képességét, melyek létének fő elemét képezik, hogy ha kilenne mondvá, hogy a jövő, a holnapi naptól kezdve, teljesen fel lesz előttünk tárva, az egész emberi nem kivétel nélkül, nem viseltetnék más iránt érdekkal, mint csak is azon órák iránt, melyek elválasztják még őt, eme jövőtől, azon számunkra fennmaradt egyetlen nap bizonytalansága bírna csak még azon képességgel lázasabb lüktetésbe hozni szíveinket; rohannánk e napon a bőrzére, hogy ne veszítsük el a számítás, siker, vagy csalódás es utolsó lehetőségét; igyekeznénk ezen, a jóslatok és feltevések számára megnyitva álló, huszonegy óra alatt, egész sereg politikai oraculumat kikérdezni, hogy megjósolja nekünk ez vagy amaz válság mikénti eldőlését. Csak képzeljük el azon helyzetet, melyben az emberi elme lenne akkor, ha valamennyi vita kérdése el lenne már döntve, egyetlen-egyet kivéve, mely még nap lementéig valamennyi vita, valamennyi feltevések tárgyát képezhetné? Mífvészet és bölcsészet a szépirodalom és tudomány, tömegesen csoportosulna, mint méhraj ez egyetlen kérdés körül, beszíva és élvezve, az előtte még ismeretlen-

csarnok falai közé vezethet. Vagy egyik városnegyed mintegy „magának“ vallja az egyikét s ugyanazt teszi társa a másikkal. Nem azt mondom, nyájias olvasó, hogy itt nálunk hírből ösmerjük csak az „üres házat,“ oh nem; tapasztaljuk bizony azt ide feannt is, csakhogy itt a ltszat tetszetősebb, s ha egy-egy estén kong valamelyik színház, arról egy pár sornyi referada után napirendre térnek. Feljajdulás itt nem járja, a z n e m c h i c. És így meg van mentve a közönség attól, hogy lelkiismereti kérdést csináljon a színház-látogatásból, mint vidéken szokás, — és kellene; ha szorakozni vágyik, elmegy s addig van, — Hogy mit csinál egyik-másik igazgatóság aztán, ha a dolog finanziaális kérdéseire kerül a sor, az nem a nyilvánosság — azt takarni kell. És a nagy város, ügyesen is tudta takarni gondját-baját; nagy városban a nyomor nagy takarót bír a közönységében. Ha föl is tti fejét olykor a rendőri hírek közt, vagy az öngyilkosságok statisztikájában, az csak egy kis vércirculációra ad okot a hírlapolvasóknak, vagy talán reklamul szolgál — egy újabb jótékonyági estélyre, melyen aztán a lyányos apák és sok ösmerősökkel megáldott szalonképesek, teszik magukat — könnyebbé.

De minő jeremiád kerül ki tollam alól, midőn én egy új hét, halavány vázlatát akarom leírni a központból a vidéknek? A mindennapos gondoktól menekülni vágyó olvasó, még itt is panaszos hanggal találkozzék? Dehogy. E sortól kezdve azonnal megváltozik a szin. Papiron legkönnyebb a scenirozás. Egy szempillantás kell csupán, hogy a fekete búttik kedélyes sorokká igyekeznek tömörülni, és mi a másik pillanatban már: a gazdasszonyok egylete által rendezett „nemzeti estélyen“ vagyunk Oh Tissof, Gouzion, Laurengon és Massanet! hol voltatok ez este? Ti hallottátok egyszer — külön-külön az öreg Rác Palit, Berkest avagy Bunkot és elragadtatásokban, rólunk magyarokról írva, alig láttatok egyebet, mint czigányt és szép nőket, egy néhány csikóssal egyetemben, — a kiket különben, valamelyik szilajabb nótában hallottátok kurjantani. . . . Hát ha most a dunaparti Vigadó termében lehetetek volna, azt a „százhusz“-nak nevezett, kilencvennyolc nemzeti zenekarost, „ördögi vevre“-el játszani, a bódító „Ragocy“-t, ugy a hogy attól a kilencvennyolctól kitelt s a mint öreg Rác Pál csak vezethette? Vajjon mennyire tudtatok volna magatokon uralkodni, ha zugui halljátok valamelyik friss „schardas“-ban a sok czimbalmot, valami kilenc klarinét s nagy bőgő és a többi barna hegedűs ujjai alól azt a síró-rivó nótát? . .

Bizony tán még veszedelmes lett volna ez nekünk. Mert egy „ösmörös fülnek“ is elég gyönyörűség volt hallgatni a monstre-zenekar productióit s eltelhetett ábrándal, bűbánnak méla-zással, mikor az ifjabb nemzedék „Pál bácsija“ megeresztette sehoggy sem ventlő ujjai alól, a magyar népdalok egyik gyönygét s elsíratlatta, hogy: „Cserebogár, sárga cserebogár. . .

A s étahangversenyek és az ilyen zenecestélyek, a képzelhető legesztelenebb (bocsánat a magyaros kifejezésért!) mulatságok szoktak lenni. Uteazi öltözetben, kalappal fejünkön lépünk be a fényes terembe s séta közben megállunk olykor, egy kicsit tapsolni . . . Majd „szerencsésen“ leltünk, hogy a színetek közt

nek mézzét és sietős hevők annál inkább fokozodnók, mentől inkább éreznek, hogy ez élvezetnek nem sokára korlátot szab, a legközelebbi nap lenyugta. Ösztöneink, szellemi tevékenységünk, épp oly kevésé tud az ily közeli korlátoltság eszméjébe belenyugodni, miként a szív nem egyezhetnék bele abba, hogy ne dobogjon, s izmaikat, hogy ne folytassák működésüket.

Nős! Berta, a szőke, légies teremtmény, kinek gondolatai jelenlegi izgalmai enyhülletet adó talány volt előttem, a többiek lelkületének untalan átlátszósága közepette, ily módon foglalkoztatta, s vette igénybe minden gondolatomat az egy nap ez ismeretlen volta, a feltevések és találgatások által, miknek rejtélye naplementéig még megfejtetlen kell, hogy maradjon.

Elfojtott és korlátozott szellemi működésem egész erővel rohant most gondolat menetem e szűk nyilásához, mint a hol egyedül törhetett útat magának.

Es Bertának sikerült elhíttetni velem, hogy szeret. A nélkül, hogy valaha eltérne azon irányomban használt tréfás modortól, s a mosolygó felsőbbbségi hangjától, melyről már szóltam volt, azon gyönyörteli meggyőződést volt képes lelkembe csepegtetni, hogy szükséges vagyok réá nézve, hogy élete csak ugy lehet boldog, elégtűlt, ha mindig mellette leszek, meghajolva bőhő zsarnoksága, minden szeszélye előtt. Oly könnyű, oly kevésbe kerül egy nőnek, hogy ily módon ámtsán minket! Egy félig elfojtott szó, váratlan elnémulás, egy kis felindulási roham, ellentűnk intézve, elég, hogy hosszú időre mámorossá tegyen, mint a hachich élvezete. Egész sereg alig észre-

föl s alá járó közönséget vegyük szemügyre, mely nyűzsögvre, zajongva vonul el előttűnk s nevet, társalog, itél, hogy a következő piece alatt újra hallgasson. Kijövet, szinte bánt az egyhanguság, — ha valamely csöndes utcán megyűnk végig, — mint egy párisi hírlapíró érezhette magát, midőn pár napig falun időzve, arra a kérdésre, hogy mint aludt az éjjel, azt válaszolta, hogy „a nagy csönd, folyton fölébresztette.“

Lehetetlen vissza nem térni, a hétfői temetői bucsura, mely napon a szó szoros értelmébeni, népvándorláshoz hasonló, bñsuhelyé vált a keresepusti temető és környéke. Kegyelet, kíváncsiság és üzleti érdek mintegy havanhetvezezer ember vitt ki a halottak birodalmába. Omnibuszok és lovonatu-kocsik állomáshelyein csoportokban gyűlt össze a kimenők serge, kiket — a gyalog menőkön kívül — egész alkonyat tájig, szűnet nélkül vitték és hozták ez alkalomra szerfűlött fűlzaporodott gyatra, minden kritikán alul álló társaskocsik.

(Vége köv.)

Torda, 1880. nov. 5.

(Vége.)

A kedélyes közebéd után a polgári finiskola tantermeiben „szakavatottságról“ tanuskodó, rendszerességgel kiállított tanszerek megsemlélésére sereglettek össze az ügybarátok, élűkőn itt is érdemes főispánunk és tanfelügyelőnkkal, hol a polgári iskola igazgatója Pálfi Károly által — ki mint házigazda, s egyszersmind rendező bizottsági elnök — a megérkezőkhez lelkes szavakat intézett, a legszívélyesebben fogadtattak.

Nagyon életrevaló intézkedésnek ítaláljuk a rendező bizottságtól azt, hogy tölle telhetőleg, s igazán meglepő csinnal rendezett kiállításával alkalmat nyújtott a távolabbi községi és felekezeti tanítóknak, s még az érdeklődő közönségnek is tapasztalatot szerezhetni farról, hogy milyennek kell lenni egy a kor igényeinek legalsabb részben megfelelő intézet tanszer berendezésének.

Sokan és sokáig nézték azt, mig egy felől abban gyönyörködhettek, addig más felől tanúságot is szerezhetek magoknak.

Az ünnepély fényének emelésére a tantesztlet központi választmánya, központi körének „dalszak osztálya“ méltóságos Damokos Antalné, Damokos Ilona kisasszony és Damokos Andor közreműködésével ugyancsak november hó 4-én este 7 órakkor a Casino nagy termében az Eötvös alap javára hangversenyt rendezett, mely minden tekintetben sikerűltnek mondható; azon közepes számú, de díszes közönség jelent meg.

A hangverseny műsorának 1-ső pontja a központ. kör vegyes karának „Ima“ Verdi Nabucc ezimű dalművéből előadása teljes korektége és szabatosságával a legjobb benyomást kelletta a közönségre, s ennek nem is késet elismerő tapsokban adni kifejezést.

2-iknak Damokos Ilona kisasszony „Fantazie Impromptu par. Jr. Copin zongoráni előadása oly annyira csinosan játszva el, hogy tudtunk szerint a kisasszony első nyilvános fellépése levén, az előadás nem kezdetlegesség, de komoly tanulmányra vall, s méltán kiérdemelte

vehető apró jel egybetalálkozása meggyőzött a felől, hogy a nélkül, hogy teljes öntudatával bírna ez érzésnek, minidig előnyt adott nekem fivérem felett, és hogy a büszkeség, oly férfi által választatni élettársul, kire fényes pálya vár a nagy világban, annyira képes volt elva-kitni őt, — tapasztalatlan ingatag létére, minők szoktak lenni mind a fiatal lányok — hogy valódi érzelmei felől is, csalodásba tudta ejteni. Csipős szavakkal gunyolta ki maga, saját hiúságát, becs-vágyát. Kétségtelen, hogy e pontra nézve egészen tisztában voltam: azt mondtam magamban, hogy örököltem mindazon előnyöket, melyek fivéremet oly keresetté, oly jó partivá tették, kivéve a személyes előnyöket. De mit használ nekűnk az ily éles látás?

Legszébb, legédesebb ábrándaink többnyire önkéntes ábrándok, hasonlithatók a színek ama ragyogó vegyűletéhez, melyről jól tudjuk, hogy egy kis arany-pili, színes rongy s törött üveg darabok összeállításának eredménye.

Mennyegzőnk az Alfréd halála után tizennyolcz hóval tartatott meg, egy hüvös napfényes aprilisi reggelen, midőn a napsugarak ragyogása összevegyűlt a dér csillogásával. Berta fehér selyem menyasszonyi ruhájában, a halvány zöld lombfűzér díszszel, mely gyönyörti őszhangban állt hajzata s arczbőre gyöngéd vízfénnyével, ugy tűnt fel előttem, mint bá-joló képviselője e tavaszi regg szellemének.

(Folyt. köv.)

a közönség elismerő tapsait és annak meg újráztatását.

3-iknak polgári iskolai igazgató Pálfi Károly felolvasása következett, mely oly annyira az életből merített, tapasztalatokban gazdag tanfőfira vall, kire méltán büszke lehet a tordai polgári iskola, s megnyugodva lehetnek a szűlők, kiknek gyermekei az igazgató úr vezetése alatti oskolákban nyerneik kiképeztetést.

Vajha a felolvasó úr által előadott a családi nevelésre vonatkozó igaz, állítások a megjelent hallgatóság oda-adó figyelmere méltattattak volna; mit hiszűnk és remélűnk is.

Nagy elismerés illeti Damokos Antalné ő nagysága szíveségét, ki a polgári iskolák zene és ének szaktanítója, s a központi „Dalszakosztály“ karnagya tiszt. Heltmann Lajos ur elődázhatlan akadályoztatása miatt a hangverseny, egyik program pontját, a közönség teljes kárpótlásul, fia Damokos Andort hegedű játékában, zongorával kísérve egészíté ki, még pedig oly annyira mű és szakértelemmel, mely a közönséget teljes lelkesűltségre ragadta, s ő nagyságának ki Torda-városában közisztületnek örvend, éppen a tanügy érdekében a népnevelés harcossának ünnepélye férjemelése végett, két kedves gyermekéveli közreműködésével a közisztületet, ha az meglehetséges lehetne — ő nagysága iránt még jobban fokozá.

Sikerűlt és elismerést, érdeműlőleg oldá meg, feladatát polgári iskolai tanító Miklós Gergely úr szavallatával, ugy a központi kör, „Dalszakosztálya“ még két ízben előadott énekével, melyett a közönség meglegedésének jelűll meg is újráztatott.

A közönség teljes meglegedésére bevégzett hangverseny után összesereglett tanítóink és tanítónőink és a megjelent közönség mint egy pár óraig tartó kedélyes táncmulatságba vegyűlt.

Az estély összes bevétele — daczára a mérsékelt helyáraknak — feltűfizetésekkel egyűtt 69 fnt. 60 krt. tesz, melyből a tiszta jövedelem 40—50 friot tehet.

E hó 5-én a közgyűlés befejezését megelőzőleg a polgári finiskolában (polgári finiskola tanító Nagy Béla, s uj tordai állami elemi iskolai tanító Basa Péter által tartattmk minta tanítások, még pedig az illető tanító urak szak ismeretere mutatólag.

Végűl a zár ülés megtartásán az utjiszti- kar megalakulása — mely kevés eltéréssel a mult évben megválasztottakkal lett ismételtön betűltve — s több közérdeű tárgy ugymint az Eötvös alapnak a hangverseny tiszta jövedelmének 50 ftrai kipótálással nevelése, pénztár vizsgáló bizottság jelentése, a minta-tanítások megsemlélésére kikűldött bizottságok jelentése stb. stb. elintézése után a gyűlés elűők által lelkes szavak kíséretében bezárott.

Mi is bezárjuk kissé hosszúra nyult tudósításunkat azon óhajtság kíséretében, vajha a népnevelés — mely hazánk felvirágzásának legbiztosabb alapja — évről évre a megkezdett uton mind nagyobb, nagyobb sikerrel haladhatna!

Udvarhelymegye törvényhatóságának öszi közgyűlése.

(Indolencia a közgyűlések iránt. Közigazgatási állapotok. Alapáni beszéd.)

(Vége.)

Az alispáni jelentésre Ugron Gábor felőráig tartó beszédében tett különbözű észrevételeket, mikre az alispán erélyesen felelve, azokat a maguk értékere részben leszállította, részben viszszautasította, természetesen a közgyűlés helyeslése közt. Egy pár bizottsághoz utasított s egy már előze megtörtént interpellatió után hosszabb vitát kellett azon javaslat, hogy a szolgabírói irodai átalány százról négyszáz forintra emeltessek, és hogy a szolgabírói iroda személyzete egy díjnokkal szaporítsassék, (ez utóbbi ideiglenesen már a tavasz óta be is van állítva mind három szolgabírónál.) A javaslat ellen szó-lottak Ugron Gábor, B. Orbán Balázs, mellette Török Albert alispán, Tibád Antal, Török Áron, Sándor Mózes, mindenik azon helyes indokolással, hogy a szolgabíróóságok teendői tetemesen megszorítottatván, hogy azok ugy a szállást hivataluk részére mint minden irodai szükségletet e megyében maguk kell hogy beszerezzenek, s így a száz forint nevétségesen kis összeg az ők irodai átalányukra, különösen ha tekintetbe vesszűk más megyék e tárgyú költségvetéseit.

A többség tehát a javaslatot ellogadta.

Következett delután az utbiztosok választása, melyre az udvarhelyi járást illetőleg Mátyus József az oklándi járársra Ferenczi István általános felkiáltással, a keresztturra pedig Orbán Mózes, Ozsváth Mihálylyal szemben névszerinti szavazással választattak meg. Aztán jöttek ama választások, melyekre votum vadászat soha sem történik, melyenek a központi bíráló, állandó választmány, kisorolt 5 közigazgatási bizottsági tag, realiskolai, loállítási stb. stb. bizottságok megválasztása. Sem tér, sem szükség ezek neveinek felsorolására; meg kell hogy jegyezzűk azonban, hogy a közigazgatási bizottsági tagok választásánál nem árt, ha egy kis szakértelemre is tekintettel lesznek az intéző körök, a mellett,

*) British Medical Journal. Dec. 13. 1879.

hogy olyanok ne választassanak, kik a távolság miatt abszolut egyetlen ülésbe sem vehetnek részt.

Második nap fél 11 óraker megnyitott ülésen az Orbán Balázs tegnap az alispánhoz tett interpellatiójára felel az alispán. Ez interpellatió tárgya a néptől felesikart (?) utmunka és bűntetés pénzek tulajogs nagyságáról illetve terhelő voltáról keres felvilágosítást, valamint ennek orvoslását is várja. Az interpellatióra adott válasz ismételt választ hozott elő, minek eredménye az lett, hogy az a harmadik napra tárgyalásra lett kűtlzve, a mikor ugy lett elintézve, hogy ezután az alispán a bírság pénzekről jelentéseiben meg kell hogy emlékezzék, s a mi interpellálónak egy speczialis esetre tett felszólamlását illeti, hogy t. i. egyik járásából a megyének nem adott volna annyi pénz be bizonyos jötekönyezelra, mint a mennyi begyűlt — az úgy kitisztázására nyomozat rendeltetett el, s ez annyival is inkább helyesen, mert maga az illető szolgabíró ur is saját megtámadott becsűltetének helyreállításáért ezt kívánta.

Elfogadtatott az alispánnak azon előterjesztése, mely szerint ezután a községi előjárásokhoz begyűlt bármiműi hivatalos pénzek egyenesen a központi pénztárba küldessenek be. Ezt megelőzőleg a törvényhatóság és Udvarhely város költségvetései a tegnap nevezett bizottság által benyújtattk, mely bizottsági vélemény egyhangulag lett elfogadva. Pálfi Ferencz tisztí ügyész indítványja, az árvai kölesűők ügyében, az állandó választmány ellenvéleménye daczára elfogadtatott, s ezentulra 100—2000 fritos mennyiségben a kataszteri tisztajövedelem 25-szörűs mennyiségeig adatkak ki árvai pénzek. Haladás ez a mi bírtok értéktűnket illetőleg. Óhajtandó lenne, ha a hitelintézetek is így, vagy legalább megközelítőleg emelnék a becsértéket.

A közgyűtlés több átiratot, leiratot s magán ügyet intézett el, mely az összes tárgyszorozhatn 56 pontban volt befoglalva. Ezeknek elűsorolása azonban a tudósítás keretébe igen sok, s a nagy közönséget sem érdekli, s épen azért e gyűlésrőlű tudósításunkat azzal végezzűk be, hogy ebben a nevezetesebbek elűsorolása mellett is, megmaradtunk a szoros tárgylílagosság mellett?

L.

KÖZEGÉSZSÉGÜGY.

A védhímlőről.

(Angolból.)

(Vége.)

A „meggyőződés“ mentsége sem érvényesebb. Felette nevezetes tény az, hogy a legnagyobb gonosztevőnek a világon — a boszorkány égetőknek, az inquisitoroknak, a thugoknak, Torquemadának, Robespierrenek, s hasonlóknak, mindnyájoknak volt „meggyőződése.“ De azért egy jól rendezett állam sem engedne szabadkezet nekik. Ugy teszik nekűnk, hogy a törvénybírák, midőn azoknak a „kűlönekződőknek“ az ügye kerül előjük, a kik inkább meg-hagyják halni gyermekeiket, mintsem orvost híjanak segélyre, kissé hibáztak abban, hogy a „meggyőződés“ kérdésbe elegyedtek. Ha az elhanyagolás meg van bizonyítva, mi haszna tudakozódni az indokok után?

Hoznak fel olykor olykor a himlőoltás ellen egy érvt, melyről Mr. Hart nem szól. Halljuk azt az okoskodást, hogy a holyagos himlő a népességenk nyavaáló és gyenge alkatu részét eltakarítja: azokat t. i. kik, ha tovább élhettek volna, későbbben aszkorban, súlyben, elgyengülésben haltak volna el, addig pedig talán még szaporították volna az egészsgételen, nyomorék ivadékok. De bizonyos-e, hogy a holyagos himlő ilyen bölcs megítéléssel válogatja ki az áldozatait? Gyanakszunk hogy nem! Sőt merjük állítani, hogy akárhány erős, egészséges gyermek és szintoly ép szűlők magzata pusztul el a holyagos himlőben.

Kérdik egyszer-egyszer azt is, miképp lehetséges, hogy a holyagos himlő még mindig járványos és hogy az oltás elterjedtével sem csökkent a hatalma? Hiszen — mondják — az oltás kötelezősége ellenére, 1872-ben nagyobb volt a holyagos himlőben kimúltak száma, mint az azelőtti 17 esztendő közzűl akármelyikben! Mr. Hart több évek csoportját foglalja össze s kimutatja, hogy 1838-tól 1853-ig, egy millió emberből 420 halt el évenként himlőben; holott 1854-től 1879-ig a kötelező oltás 26 esztendője alatt csak 209 halál esik évenként egy millióra. A jelen száz első éveiről nem adja elé sz. a halálozás arányát, s valóban bajos is volna, minthogy abban az időszakban nem lajstromoztak oly pontosan és mindeuttt a halálozásokat és okaikat. Pedig kár, mert egy kis hozzávételssel éppen egy kilehetne számítani, mint kiszámították azt, hogy 1728-tól 1757-ig és 1771-től 1780-ig egy millióból 18.000 ember és gyermek halt el egy-egy évben. Elhagyták annyival inkább sajnálhatni, mivel úgy látszik, hogy [1810-től 1830-ig csaknem kiveszettnek tartották a holyagos himlőt; ellenben 1838 óta új erővel fonyog felélni.

Azt a kérdést sem lehet mellőzni, vajon nem okozhat vagy terjeszthet-e a himlőoltás más nyavalyákat, kivált syphilit. J. Simon a term. tud. k. társulata tagja a „ragadósság“-ról írt

ezikkében*) egyenesen kimondja, hogy a ragályos test, ha csak koronkint „szenved is a nedvek megromlásában (dyscrasia,) sőt akkor is, midőn a megromlásnak semmi külső jele nem mutatkozik, különféleképp ragadós lehet; . . . a syphiliticus gyermekből vett himlőnedve teljes erejében tartalmazhatja a syphiliticus ragályt, még olyankor is, midőn az illető egyénen nem mutatkozik semmi észrevehető jele a syphilisnek.“ Világos, hogy sem orvos, sem sebész, ha van esze, olyas gyermektől vett nedvet nem használ oltásra. De van-e mindig módja megtudni, vajon nem olyan-e a gyermek? És ilhetni-e mindenkor a szülők biztatásának? Emelől fogva bölcse elvrigyázat az, hogy oly oltó nedvet használ-janak, mely még nem keringett emberi testben.

Ha erre esztendőök óta mindig ügyeltek volna, a himlőoltás elleneké egyedül ésszerű érve már nyakát szegte volna. Egyébaránt még oly eset, melyben himlővel syphilis lett volna béoltva, megállapítva nincs. Ha volna csak egy ilyes, kétségekivül eset, nem mulasztották volna lármát adni vele az antivaccinisták szószollói.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

Egy kumulált bílpert tárgyalt le törvény-széktünk folyó hó 6-án. Fővádlott: Somlyai Elek, macedói születésű, kolozsvári lakos, udvari legény, ki már többször volt büntetve tolvajlási büntény és vagyonbiztonság ellen merényelt kisebb beszámítási cselekményekért. 1879-ben foglalkozás nélkül kóborolt a városon, magát gyanus keresetből tartva fenn. Május 26-án Fischer Vilmos helyi porcellánkereskedőnek szálltmánya érke-zett, melynek elhelyezésével több ember foglala-toskodott, s azok között vádlott is, ki abban az időben Fischer üzlete körül lézengett. A szállít-mány elhelyezése után, midőn beesteledett, vád-lott a telekre lopódzott és ott elrejtőzött. Kapu-bezárás után, midőn a telken tartózkodók lefe-klődtek, előjött rejtékelyéből és a kapu között az üzleti helyiségre nyíló bejárat külső ajtaját lefeszítette, azután a belső íveges ajtó egyik tábláját betörtre és az üzletbe akart lopózni, mi-dőn Fischer egyik tanulója a neszre figyelmes lett és hirt adott gazdájának. Vádlott, midőn észrevette, hogy tiltózni, a telken levő szükség-helyre menekült, a helyszínen hagyva feszítő eszközeit, és elzárkozva, oly védelmi helyzetbe tette magát, hogy csak a rendőrség erélyes lépése után sikerült elfogni. Akkor beismerte, hogy lopási szándékkal ment a telekre, de ké-sőbb visszavonta beismerő vallomását és kono-kult tagadott mindent. A végtárgyaláson is avval védekedett, hogy Fischer kocsisát akarta meg-látogatni, s mert a kaput ott léte alatt bezár-ták, az üzleti helyiségbe nyíló ajtón akart ki-menekülni.

E tényén kívül, még két más, betörési tol-vajság vádja terhelte. Feltörtre Weisz Bernád pinezejét és onnan 50 liter seprőpalinkát lopott; ugyanonnan Weisz Farkastól lopott el egy bő-röndöt, melyben számos értékes tárgy volt. Mi-dőn e bőrönddel a vasut felé ment, valósintű-leg, hogy a városról megszökjék, egy rendőr-biztos elcsipte. Ezt meg akarta előbb veszte-getni, hogy bocsássa szabadon, s mintbogy ki-sérlete nem sikerült, egy éltetetlen rendőr fel-vigyázata alól megszökött. Később ismét elfog-ták, de ekkor már mindent tagadott.

Közvádoló indítványozta, hogy a törvény-szék vádlottat mindhárom lopásban ítélje bűnös-nek és a számos tolvajlási körülmények figye-lembe vételével 7 évi fegyház-büntetést indítvá-nyozott.

Törvényszék 4 évi fogságra ítélte, Ung-vári Istvánt pedig, kire a közvádló 14 napi el-zárást indítványozott, bizonyítékok miatt felmen-telte.

Vádlott fellobbezett. A végtárgyalást Papp Leontin vezette, bírák voltak: Komancszku, Ve-res, közvádló Bodor, védő-ügyvéd Dobál Antal.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

Olaszországban, Firenzében meg-jelent közelebből egy mű, mely a jelenkor íróinak névtárát tartalmazza, az összeállító Gu-bernatis volt szerkesztője a múltán nagy hírré kapott „Rivista Európának.“ Angelo de Gubernatis a mult évben felhívta levélben a„ma-gyar írókat, hogy küldjék vele életrajzukat az írói néptár számára. Ugyj tudjuk e válla-lat ellen nálunk Heinrich G. bpesti egyetemi ta-lár agítált, szédelésnek nevezvén a vállalatot. Ennek következtében sok kiflinő tudósunk és írónk maradt ki a „Dizionario biografico degli serittori contemporanei“,ból.

A „Dizionario biografico“ statisztikai ada-tai következők: csakis élő írókról van benne 4525 rövid és hosszabb czikk; 1842 az olasz, 2683 az idegen írókról szól; az egyes nemze-tek közül a németek 523, a francziák 487, a angolok 264, az oroszok 243, a lengyelek 221, az amerikaiak 161, a spanyolok 119, a csehek 91, a magyarok 85, a svajeziak 71, a svédek 59, a görögök 59, a hollandak 55, a norvégok 41, a románok 40, a portugallok 39 a belgák, 30, a dánok 33, a déli szlávok 19, a finnek 4, az indiánok 4, az őrmények 3^a a bolgárok 3, az izlandiak 1, a törökök 1 író által van-nak képviselve; A „Dizionario“-ban szereplő

magyar írók névrora ez: Ágai Adolf, Angyal János, (Dante fordítója) Apáthy István, Arany János, Arany László, Asboth János, Balázs Ferencz, Bálint Gábor, Barna Ferdinánd, Bauer Bernát, Berczik Árpád, Ballagi Mór, Brassai Sámuel, Csemei Károly, Csengeri Antal, Deák Farkas, Dóczy Lajos, Dux Adolf, Falk Miksa, Fogarasi János, Fraknoi Vimos, Goldzieher Ignác, Günczy Pál, Greguss Ágost, Gyárfás István, Gyulai Pál. Hajnik Imre, Haynald Lajos, Hegedűs Sándor, Henszlmann Imre, Hunfalvy Pál, Ipolyi Arnold, Jókai Mór, Kánitz (etnograf író), Kautz Gyula, Keleti Károly, b. Keméjay Gábor, Kerékgyártó Árpád, Kertbeny Károly, Kossuth Lajos, Kovács Ödön, (theologiai író). gr. Kunn Géza, Lenhossék, Lévy Józset, Lónyay Menyhért, Lukács Mór, Margó Tivadar, Meitzl Hugo, Mircse János, Neubauer Adolf, Óváry Lipót, Pálffy Albert, Pauler Gyula, Pauler Tivadar, Pesty Frigyes, Podhorszky Lajos, Pulszky Ferencz, Rómer Flóris, Rónai Jácint, Salamon Ferencz, Szabó József, P. Szatmáry Károly, Szana Tamás, Szász Károly, Szilády Áron, Szilágyi Sándor, Szily Kálmán. Tély Iván, Towrewk Emil, Tisza Kálmán, Ujfalvy Károly, Vámbéry Ármin és Vértosi Arnold.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. nov. 8.

Helyi hírek.

— **A következő sorokat** vettük: Tisz-telt Szerkesztő ur! Bizonys oldalról terjesztett ama tendenciósus hírrel szemben, minthia főkap-i-tány Minorich Károlynak a polgármesteri álla-s-ra jelöltetése többek részéről csak azért tétetet volna fel és pártolatnék, hogy megválasztása esetére lehetőség és alkalom nyitassék nekem a megürlt főkapitányi állomásra pályázhatni: ki-jelentem, hogy én a főkapitányi állásra Mino-rich urnak polgármesterré megválasztása esetére sem pályázom.

Szíveskelljék Szerkesztő ur az ügy tisztá-zása érdekében e nyilatkozatomnak becses lap-jában helyet adni.

Kolozsvárt, 1880. nov. 6.

Szász Gyula.

— **Nemzeti színház.** Szombaton „Es-sex“ került színrre. Az előadás közepes volt. El-isméressél csak Szacsayné Boér Emma asszonyról emlékezhettünk meg, ki Rutland grófnét nagy gondnal és sok sikerrel játszta. Örülsi je-lenete művészi kivitelű volt. A közönség zajo-san tapsolta Szacsvainé játékát s többször része-sítette tüntető kibívásban. Az államtitkár urak: Mátrai, Krasznai, Szentgyörgyi és Török silá-nyul tapodtak a deszkát, kis szerepeikre mi gon-dot se fordítottak. T. Farkas Irma asszony Erzsébet királynéjában volt figyelemreméltó is. Ha hangterjedelmét kevésbé venné igénybe, — előnyösebb lenne játékára nézve. Szacsvai Essexe gyöngye volt; igyekezetnél többre nem vitte. Nem tud beosztani és fozokzni. S ugy vet-lik észre, hogy szerepének szövegével nem áll benső viszonyban- Borovszki M. k. a. csinos je-lenség volt. Kár, hogy ez estén legtöbben be va-lának rekedve, részínt phisikailag, részínt szel-lemileg. — Tegnap a „Huszár-csiny“ adatot vasárnapi tele ház előtt. Pálmai Iika asszony kitünő kedélyben volt. Dalait szépen énekelte, toborzót tánczolt, élénken, ügyesen já-tsozott. A közönség tapsolta, s valami lelkes ha-zafi egy száritott virágokból fabrikált koszorút nyujtott fel neki, mely — még a tárlatról — igen nagyon régi ismerőstünk. Szentgyörgyi huszár örmestere is ügyes minden ízében. Váradí mulatott. A mi tetszett neki, azon először ő kaczagott, s azután mi. De ha jól esik neki, ki tehet arról? Leszámítva ezt a „szabadság-szeretetét“ — elég elevenen játszott. A közönség jól mulatott az előadáson. Ma ismét „Kegyencz“ lesz. Nem fél az igazgatóság, hogy az többi napokban töme-gesen adott szomorú játékok alatt a közönség-ből kisajtott könyár elomssa az érdeklődést? Kegyencz, Molnár és gyermeke, Ruy Blas, Ná-bob, Két árva: Kegyencz, Ruy Blas, Két árva . . . ad infinitum. — Helyesebben beosztott mű-sort várunk.

— **Rendőri hírek.** Dobos Gyuri foglal-kozását tekintve csak napszamos, azonban annyi életbölcsesege mégis van, hogy ha az ember fázik, hát valamivel betakarja testét. Hogy philosophiáját érvényesítse f. hó 7-én délben a b. középütezában egy posztó-kendőt a nyakába is akasztott, s magával vitte. — Emő cselek-vényében csak annyi tévedést követett el, hogy a kendő történetesen a másé volt. A rendőr-ség ily körülmények közt Dobos Gyuritól elvet-te a ruhadarabot s hogy ne fázzeék becsukta a fogdába. — Máté István ácslegény pedig a kofapecsénye kivitel czikkéről nevezetes város-ból rendezetlen ügyei hátrahagyásával megszö-kött. Tordára még a méges pogácsa se esábitot-ta vissza, minek következtében egyik rendőrbiz-tosunk le — megfogta. Nyihoffer Károly a sánczalatt lakik; jó szívű ember levén szállást adott egy foglalkozás nélküli egyénnek. Ez urat Mihálynak keresztelték, s arról tette magát nevezetessé, hogy ellopta Nyirhoffer kabátját. Hogy milyen szemes a mi rendőrségünk, leg-jobbán bizonyítja az, hogy f. hó 7-én este fél

8 óraker három bivalyat meglátott a Tauffer-hidnál. Illő erélylyel be is hajtotta a város ma-jorjába.

— **Kassai Vidor Budapestén.** A népszínházban pénteken „A kétfélt grófi“ cz. operette-újdontság került színrre. Kassai ez alka-mmal léptt fel, mint szerződött tag. Kunó szerepét játszta: erősen rémes dolgokon kelle törni fejét, hogy mindig bolondság süljön ki be-lőle. És Kassai Kunót kitünően játszta. A fővá-rosi sajtó következőleg emlékszik meg: A „Független Hírlap“: Egy új komikus is lépett fel: Kassai, ki a vidék legjobb színésze e szakban, mint tegnap is bebizonyítá. — A „Hon“: Kassai Vidor, ki most mutatta be ma-gát először, szintén megnyerte a közönség tet-szését: szerződötetése nyereség a népsznháznak. — Az „Ellenőr“: Kunó szerepét Kassai Vi-dor játszta, a népszínház új komikusa. Kassai nagyon ügyes színész; telve jó ötletekkel, s olykor művészi magaslatra is emelkedik játé-kában. Hogy szerepét mily jól tudja fölfigni, mutatta ma is, midőn még nagyobb képtelen-séget faragott Kunó absurd torzalkjából, s így tudott hatni, sőt tapsot is kapott többször. Ő bizonyára kitünő tagja lesz a népszínháznak, legalább sokat igérő hirnő jár további műkö-dése előtt. — Az „Egyetértés“: Az elő-adás jól ment. Legelőször Kassai Vidort emit-lyük, a kolozsvári színház volt komikusát, ki mint szerződött tag ma lépett fel először Kunó szerepében. Kassai a budai népszínháznak volt egykor derék tagja, s hogy mily kiváló erőt nyert benne a mostani népszínház, már ma be-bizonyította: egy sajátágos tragikomikus ábrá-zolással, mely folytonos nevetésben tartotta a közönséget, kivéve, mikor először meglelt a kirívó szerepét egész feltűnőségében kezdte ját-szani. — Nagy tulzástól lehetett tartani, de Kassai következetesen és pompásan végig dol-gozta a borzasztó intrikus parádiáját, olyan humorral, mely ritkítja párját. — A „Pesti Napló“: tetszés mellett adták. Az elő-dás jól sikerült. Kassai Vidor, az új tag ma lépett fel először. Igen jól játszott. Szerepe há-látlan, semmit mondó, de Kassai ügyessége mégis teremtett belőle, s a közönség tetszését teljesen megnyerte. — A „Magyar Föld“: Kassai Vidor, ki ez alkalommal mutatta be ma-gát először, igen jó komikus és sokszor megue-vettette a közönséget. — A „Fővárosi La-pok“: A Kunó szerepében Kassai Vidor, mint ujonnan szerződött tag lépett fel. A népszínház igen jó komikust nyert benne, s a közönség, mely Kassait még a budai népszínház idejéből ismeri, több ízben zajosan megtapsolta.

A „Pesti Hírlap“: Kassai ugy mutatta be magát, hogy ostrommal vette be a közönség szívét. Száraz humora ellenállhatlan, s hozzá oly testi ügyességet fejt ki, hogy az bármely tor-násznak is becsületére válnék. Azt hisszük, hogy még sok derült órát fogunk e kitünő komiku-sak közöttüni, ki bár előbb került volna közénk. Kassainak előrelátható sikerei, azt hisszük, a mi igazgatóságunkat, mely a jeles színészt, közön-ségünk kedvenczét, oly könnyedén bocsátotta utra: kellemetlenül egyáltalában nem érintu, mert igazgatóságunk széles bölcsessel pótolta ki a hátrahagyott úrt, — előltt egy szerény tetségű kezdőt, hogy az intendatúrát érthető gancsolásokat ő fogja fel.

— **A magyar-franczia** biztosító rész-vénytársaság életbiztosítási igényjegyeinek els ő ki-sorsolása — mint hitelen forrásból érte-sültünk már 1881. január havában fog megtartat-ni. E sorsolásban résztvesznek mindazok kik a nevezett társaságnál a sorsolási combinatio szer-int 1880. december végeig életbiztosítást kö-tötték, ha kötvényeik a sorsolás napján még ér-vényben vannak.

— **A „Kolozsvári Dalkör“** táncszal egybekötött ez idei II-ik rendes dalestélyét nem mint közölve volt: december hó 4-én hanem az előadáson. Ma ismét „Kegyencz“ lesz. Nem fél a városi Redoute termeiben megtartani. Miről az egylet t. pártolotagjai előlegesen is értesítet-tek. A „Kolozsvári Dalkör“ igazgató választ-mányának 1880. évi november hó 6-án tartott üléséből. Vizi Endre alelnök. Salamon Sándor jegyző.

— **A term. t. társulat** szombati felol-vasó estélye kiváló látogatottságnak örvendett. A terem nem volt képes befogadni a hallgato-ságot. Sokan az ajtókon kívülről hallgatták. Nem túlzunk, ha állítjuk, hogy még egyszer annyian eltávoztak helyszűke miatt, a mennyien jelen voltak. Már a mluktor kifejeztük abbeli óhajun-kat, vajha az érdeklődő nagy közönség érdeké-ben egy nagyobb helyiségről — ott van például a vigadó — gondoskodnék a felolvasásokat ren-dező bizottság. Ma ismétéljük. Dr. Koch Antal kiváló figyelemmel hallgatott és zajos tetszés-nyilatkozattal fogadott kiváló érdekű felolvasását lapunk mai számában kezdttük meg.

— **Közügyülés.** A kolozsvári tud. egye-temi kör f. hó 9-én kedden d. u. 6 óraker rend-kivüli közgyűlést tart, melyre a kör tagjai tisz-telettel meghívatakn. Tárgyak: 1. Hangverseny rendezés. 2. Bizottság választás. 3. Indítványok. Kolozsvárt, 1880. nov. 7-én. Pataki Jenő, egy. kör elnök. Klimes Károly, egyetemi kör főtitkár.

— **A joghallgatókat** segítő egyesület közgyűlése- A folyó hó 9-én Kedden d. u. 5 óraker a jogikar II-ik tantermében tartandó jogászokat segítő egyesületi közgyűlésre az egyesület alapító-pártoló- és rendes tagjait tisztelettel meghívom. Az ülés tárgyai: 1. Az egyesület tőke pénzének értékpapirokba való fektetése feletti határozathozatal. 2., Indítványok. Kolozsvárt, 1880. november 6-án, Klimes Károly, jogász s. e. elnök.

— **Szerkesztői üzenet.** A. K. Maros-Vásárhely. A Bem-bál bevételeiről szóló kimuta-tást azért nem küldöttük, mert nem küldetett be hozzánk. A ki azt a hirt terjeszti, hogy valami czélzat miatt hallgattatott volna el általunk: — az rossz akarónk — és nem mond igazat.

— **Szombaton** egy gazdaságtani inté-zeti hallgató öngyilkossági szándokból két ízben irányzott maga ellen pisztolylövést, azonban szo-moru cselekvényének — általa szándékolt czélja nem lett, s az illető csak könnyű sérülést szenvedett. — Tettes Kolozs-Monostorról a városi Károlina kórházba szállíttatott; állapota, — mint halljuk, egyáltalában nem életveszélyes.

— **Lapunk mai** számához Demjén egyet. könyvtárusnak hirdetése van csatolva. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **A n-enyedi** ev. ref. főtanodánál el-követett visszaélésről lapunk megemlékezett. E tárgyban Biró Miklós ügyvéd lapunkban nyilat-kozott, azonban a nélkül, hogy az ellene emelt vád szlyát magáról elhárította volna. Biró nyi-latkozatán lovagol mult számában a „Magyar Polgár“ s illetékesnek tartja magát arra, hogy tanácsokat osztogasson. Kivánja, hogy biztosab-bak legyenek értesüléseink, s az egyénnek ma-gán ügye a nyilvánosság elé ne vitessék. A „M. Polg.“ tanácsait tartsa meg magának, — szük-sége lehet rá. Hogy a nagy-enyedi viszonyok-ról értesülésünk biztos alapon nyugvott, elég rá utalnunk a féléthalatos „Erdélyi Protestáns Köz-löny“ következő czikkére: „Szegény Bethlen-főtanoda ujlag szomorú helyzetbe jutott; ügy-vedé, Biró Miklós által. A számadás-vizsgálással megbízott egyik tanár, Lőthe Lajos, ugyanis rá-jöven, hogy egy 1800 frtos még 1878-ban meg-írt és végrehajtás alá bocsátott követelés a pénztárra az ügyvéd által nem lön beszo-gáltatva: Lőthe Lajos jelentést tün. Az előjáróság, ennek következtében, kezébe vette az ügyet; br. Kemény István főgondnok az ügyvéd és neje 60000 frt erejéig kiállított keze-selével az ügyvéd birtokára bekebelezette s miu-tan egy másik 1300 frtos fölhatott, de be nem szolgáltatott összeg utóbb szintén kiderült, a bün-lyi jelentés megtétetett a kirá-lyi ügyészségnek, helyettes ügyvéddl pe-dig Veres Balint vétetett fel, ki az ügyiratok átvételét Biró Miklóstól meg is kezdte. A ta, nada jelenleg, az ügyvédi biztosítékot is bele-számítva, 7800 frt erejéig van a volt ügyvéddel szemben betáblázva s így remélhető, hogy ezul-tal vagyoni kárt szenvedni nem fog. stb.

KÖZGAZDASÁG.

Az iparos gazda.

Tanulságok.
A haladás feltételei.

Csak midőn házi iparunk kellő mérvot ér, várhatjuk a nagyobb kereskedelmi és gyár-vá-lalatok keletkezését és segédkezését. Segédke-zését mondjuk, mert példakból láthatjuk, hogy bár egy-egy életre való száraztészta-gyár sok gyarlóbb készítmény előrusításának utját vág-hatja; egy életre való biscuit-gyár, kivált a csomagolásra s eltartásra nem alkalmas kalács-nemleket s czukrász süteményeket háttérbe szo-rítja, egy-egy sonka-füstölő és hus-delicatessé-gyár a nem épen csinosan füstolt s a feldolgo-zatlan forgalomba adott husneműek értékét iz-leteseségük dacára is aláonyomja: egy-egy gyű-mlőes és zöldség-értékesítő (Cooperative szelen-czéső) vállalat, minő p. o. Bordeaux vidékén működik, a kevésbé csinosan kezelt gyümölcsök és zöldségek piaczat magához ragadja, viszont mindenik tüzlet sok más életre való apróbb tüz-letnék nyit utat, melyek a jó hír nyomában könnyen előrusíthatják készítményeiket jó árákon.

Az életre való, kellő szakértelemmel kezelt gyárak tehát nem ellenesie, sőt vezetői és sok részben oktatói a házi iparnak, kivált ha a vegytani tanulmányokat iskolák alapításával is terjesztik. Káröltve járhatnak az élelmi-szerek értékesítésében a nagy vállalatok a kis iparral annyival inkább, mert számos oly kis iparág találkozik, melynek készítményeire a gyárak vagy u. n. Cooperativ vállalatok csak az utolsó miltétel, a fényt vagy mázt, vagy csomagolást és jó hírnevet t. i. ezüőket adják reá s így a gyáros a kis-iparosra majdnem csak ugy reá szorul, mint a czukorgyáros a répatermelő mezei gazdára.

Előhaladásunk egyik feltétele mindenesetre az, hogy értsük meg kölcsönös érdekeinket. Értsék meg az iparosok és termelők egymás ér-dekeinek kapcsolatazt; értsék meg a tényezők azon szoros kapcsolatot, mely szerint kivált ná-lunk az ipar és kereskedelem a mezőgazdaság-ban gyökerezik. Értsék meg végre a mezei gaz-dák a gazdaszonykodás horderejét s ne vonják el tőlük a segédkezését, midőn azok akár az állattartás emelésében, házi szárnyasok tenyész-tése által, akár az állati termények értékesít-sében, vaj- és sajtkészítés által, akár a zöldsé-

gek s gyümölcsök feldolgozásában tehetségeik-nek megfelelő tért és munkakört igényelnek. Az élelmiszerek termelésében máris jelentékenyon segédkeznek a nők. Azok feldolgozása s érte-kesítése pedig legnagyobbrészt a női kezekben van. Amde a közelebbi népszámláláskor 2.630,543 munkaképes 14 éven felüli nő találtatott Ma-gyar-Erdélyországban, kiknek semmi határo-zott foglalkozásuk nem volt. Ez oda mutat, hogy foglalkozásuk tere korlátolva van. És legyen o korlátoltság oka bár mi, azt el kell hárítani már csak azért is, mert temérdek értelmes mun-kaerő vész el, ha e korlátolttság tovább is tart, holott minduntalan munkaerő hiányáról, kéz-biányról, panaszkodunk, és temérdek pénz foly külföldre oly czikkékért, melyeket magunk készit-hettünk.

A magyar-franczia biztosító részvény-társaság életosztályához f. é. okt. hóban benyuj-tatott 457 drb. ajánlat 919,400 frt. tőkérl, ki-állíttatott 356 drb. kötvény 732,100 frt tőkérl. Mióta az életosztály működését megkezdte, azaz f. é. február hó 1-től 2954 drb. ajánlat nyujta-tott be 7.121,200 frt tőkérl és 2457 kötvény 5.923,000 frt tőkérl állíttatott ki.

NEMZETI SZÍNHÁZ.		
Bérlet		30. szám.
Kolozsvárt, kedden 1880. november 9.		
Rabagas, a zugforradalmár.		
Vigjáték 5 felvonásban. Irta: Sardou V. Fordi-totta: Deák Farkas. (Rendezi: Mátrai.)		
SZEMÉLYEK:		
B monacói herczeg	—	Szentgyörgyi.
Rabagas, ügyvéd	—	Mátrai B.
André de Mora, testőrhadn.	—	Gyenes L.
Camerlin	—	Gabányi.
Chaffion	—	Krasznay.
Vouillard	—	Nádor.
Udvariak, katonák, nép.	—	Történik: Mona-cóban.

Kezdete este 7 óraker, vége 10-kor.

HIVATALOS ARFOLYAMOK		
a budapesti árú- és értéktőzszőn		
1880. nov. 6.		
Magyar aranyáraddék	107.40	
Magyar vasuti kölcsön	126.	
Magyar kel. vas. államkőtv., I. kibocsátás . .	81.	
Magyar kel. vas. államkőtv., II. kibocsátás . .	97.—	
Magyar kel. vas. államkőtv., III. kibocsátás . .	84.	
Magyar földterhermentesítési kötvény	98.—	
Magyar földterherment. kötvény záradékkal .	96.—	
Temes-bánati földterhermentesiti kötvény . .	95.—	
Temes-bánati földterherm. kötv. záradékkal .	94.	
Erdélyi földterhermentesítési kötvény	94.—	
Hovráth-szalon földterhermentesítési kötv. . .	—	
Magyar szőlődezsma váltási kötvény	94.	
Magyar nyrcemény-sorsjegy-kölcsön	108.—	
Tiszazsábrályozási és szegedi sorsjegy	108.—	
Osztrák járadék papírban	72.—	
Osztrák járadék ezüstben	78.	

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: BÉKÉSY KÁROLY.
KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL. *)
Nyílt felelet.
Mezőmadarásról 1880. octóber 25-ről kel- tezve, az „Ellenzék“ „Mindenféle“ rova- tában, „Nyílt kérdés“ czim alatt leple- zett támadást intéznek ellenem „a bir- tokosság“ nevében.
Bár e „nyílt kérdés“ kegyesen utasít en- gem, hogy ne a kérdezőnek, hanem lelkis- meretemnek fololjek, mégis, a közön- ség iránti figyelemből, nem tartom felesleges- nek kijelenteni, hogy a kérdezőnek — bárki lo- gyen az — saját ügyében a legnagyobb tájé- koztatlaaságot eléruló támadása, mely magában tartalmazza a valótlanságot, teljesen indokolat- lan, és semmikép sem igazolt, midőn a mérnö- kök hanyagságánál egyéb argumentumot nem hoznán fel e tagosítással, ezt is az én „eljár- ás o m n a k“ akarja feltüntetni, e mellett azon- ban elősmeri, hogy ez ügyben a bírósági teen- dők bevezethetettek.
Mintegy további a nyárádúti tagosítással nem én, hanem egy más bíró van megbizva, a stíletlen zaklatásnak azon állítását, hogy a mér- nököt Madarásról én rendeltem Nyárádtőre, nem annyira rossz akaratából, mint tudatlanságból szá- mazó rágalomnak kell nyilvánítanom.
A megtámadásnak azon legmulatságosabb ágára, melyben az én képzelt, de nem tanusít- hatott hanyagságomat, a kormány egye- nes panaszára üzött korszerőtlen politikának“ nevezi, mint érthetetlen írá- zisa nem felelhetlek. Eljárásom pontossággal igaz- olják a m-madarasi tagosításra vonatkozó íra- tok, ha valakinek alapos panasza van ellenem, vagy a mérnökök ellen, forduljon az illetékes forumhoz, én e tárgyban többet nem fogok fele- lelni.
Marosvásárhelytől, 1880. nov. 5-én.
Gyárfás József.

*) E rovat alatt megjelenő közleményekért csupán a sajtóhatóság nevében vállalt felelősséget. Szerk.

Magyar kir. államvasutak menetrendje.

(Keleti vonal.)
Érvényes 1880. évi szeptember hó 10-étől.

Predeal—nagyváradi irány.

Predeal—nagyváradí irány.													Marosvásárhely—Kocsárd								
Állomások		Gyors- vonat 1. sz.		Személy- vonat 3. sz.		Teher- vonat 63. sz.		Állomások		Gyors- vonat 1. sz.		Személy- vonat 3. sz.		Teher- vonat 63. sz.		Állomások		Vegy. v. 215. sz.		Vegy. von. 213. sz.	
		óra	perc	óra	perc	óra	perc			óra	perc	óra	perc	óra	perc			Minden nap óra perc	Minden nap óra perc	Minden nap óra perc	Minden nap óra perc
Bukarest	Elind.	8	15	6	30			Tövis (Vendéglő)	Elind.	7	37	2	26	3	00	M. Vásárhely	Ind.	9	07	1	40
Predeal	"	1	09	4	53			Nagy-Enyed	"	7	54	2	48	3	50	Nyárádtő	"	9	33	2	06
Tömös	"	1	33	5	21			Felvincz	"	—	—	3	10	4	30	Csapó-Radnóth	"	10	28	3	05
Dereszte-Hétfalu	"	—	—	5	48			Maros-Ujvár	"	—	—	3	17	4	41	Maros-Bogát	"	11	02	3	42
Brassó (Kronstadt)	Erkez.	2	06	6	13			Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Erkez.	8	18	3	24	4	52	Maros-Ludas	"	11	20	4	00
Brassó (Kronstadt)	Elind.	2	16	6	13			Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8	23	3	34	5	30	Kecze	"	11	40	4	20
Botfalva (Brenndorf)	"	—	—	6	36			Gyéres	"	8	47	4	10	6	40	Kocsárd (Vend.)	"	12	14	4	54
Földvár (Marienburg)	"	2	44	6	52			Virágosvölgy	"	—	—	4	45	7	27	Gyulafehérvár—Tövis					
Mogyorós (Nussdorf)	"	—	—	7	10			Kolozs-Kara	"	—	—	5	26	8	30	Állomások		Vegy. v. III. sz.		Vegy. von. III. sz.	
Ápáca (Geist)	"	3	03	7	23			Apahida	"	—	—	5	38	9	00			Minden nap óra perc		Minden nap óra perc	
Köpecz	"	—	—	7	43			Kolozsvár (Vendéglő)	Erkez.	10	07	5	59	9	36	Gyulafehérvár v. Ér.		12	46	6	12
Ágostonfalva	"	3	18	7	51			Kolozsvár	Elind.	10	17	6	24	7	05	Gyulafehérvár Ind.		1	01	6	42
Alsó-Rákos	"	—	—	8	13			Magyar-Nádas	"	—	—	6	50	7	48	Tövis (vend.) Ér.		1	33	7	14
Homoród-Kőhalom	"	3	52	8	41			Magy.-Gorbó	"	—	—	7	06	8	18	Nagy-Szeben—Kapus					
Kacza	"	—	—	8	57			Egeres	"	—	—	7	22	8	52	Állomások		Vegy. von. III. sz.		Vegy. von. III. sz.	
Benne	"	—	—	9	18			Sztána	"	—	—	7	46	9	35			Minden nap óra perc		Minden nap óra perc	
Erked	"	—	—	9	41			Bánffy-Hunyad	"	32	8	08	10	50	Nagy-Szeben	Ind.	3	58	10	05	
Héjasfalva	"	3	54	10	15	63. sz.		Csucsá	"	—	05	8	50	12	30	Vizakna	"	4	25	10	32
Segesvár	"	4	07	10	32			Bucsa	"	11	—	9	09	1	30	Ladamos	"	4	53	11	00
Segesvár	"	4	12	10	52	7	10	Brátka	"	12	—	9	27	2	20	Nagy-Selyk.	"	5	25	11	32
Dános	"	—	—	11	11	7	50	Rév	"	—	50	9	48	3	40	Kapus (vend.)	Érk.	5	50	11	57
Erzsébetváros	"	5	40	11	31	8	40	Elesd	"	—	—	10	06	4	47	Jegyzet. A vastagabb kerethe nyoma- tott számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik.					
Éczel	"	—	—	11	45	9	02	Mező-Telegd	"	12	17	10	23	5	52						
Medgyes	"	6	01	12	06	9	50	Fugyi-Vásárhely	"	—	—	10	42	6	30						
Kapus	"	6	13	12	24	10	18	Várad-Velenceze	"	1	—	10	52	6	49						
Kapus (Vendéglő)	"	6	31	12	30	11	30	Nagyvárad (Vendéglő)	Erkez.	1	45	11	00	7	02						
Mikeszása	"	—	—	12	49	12	11	Nagyvárad	Elind.	1	50	11	25	8	00						
Hosszu-Aszó	"	—	—	1	05	12	35	Püspök-Ladány	"	3	14	2	11	11	42						
Balázsfalva	"	7	03	1	25	1	05	Czegléd	"	5	45	6	36	6	43						
Karácsonfalva	"	—	—	1	40	1	33	Budapest	Erkez.	7	30	8	45	8	50						
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Erkez.	7	30	2	06	2	16														

Hirdetmény

a magyar kir. államvasutak keleti vonalán levő felesleges földterületek és épületek eladásáról.

A magyar kir. államvasutak keleti vonalán kisajátított s az építés teljes befejezése után fennmaradt felesleges földterületeknek és épületeknek eladása a magy. kir. államvasutak igazgatósága által engedélyeztetvén, a vásárolni szándékozók ezennel felhívatnak, hogy erre vonatkozó zárt ajánlataikat alóli Schilling Ottó ügyvédhez, (Kolozsvárt, bel-farkasutca 10 sz.) 1880. évi november 30-án déli 12 óráig benyújtani szíveskedjenek.

1.) Eladás tárgyát képezik a magyar kir. államvasutak keleti vonalának építéséből fennmaradt azon felesleges földrészek és épületek, melyek a Nagy-Váradtól Brassóig terjedő fő-, valamint a Kocsárdtól Maros-Vásárhelyig, Tövisről Gyula-Fehérvárig és Kis-Kapus-tól Nagy-Szebenig terjedő szárnyvonalakon fekszenek s melyek minden egyes községben a magyar kir. államvasutak nevére nyitott telekjegyzőkönyvekben vannak felvéve.

2. Ajánlat tehető:
a) az összes vonalokon fekvő szeletek és épületekre,
b) bármely több községet magában foglaló vonalrész szeleteire és épületeire; és végre

c) valamely község határán fekvő összes szeletek és épületekre.
3. Az eladás tárgyát képező épületek és földszeletek mennyiségére, kiterjedésére vagy minőségére vonatkozó összes adatok és bővebb felvilágosítások, valamint a telekkönyvi adatok is megtekinthetők Schilling Ottó ügyvédnél (Kolozsvárt, bel-farkasutca 10. szám) és a magyar kir. államvasutak igazgatóságánál (Budapest, sugárút 82. szám). A telekkönyvi adatok ezen kívül az illető telekkönyvi hatóságoknál minden egyes község után, a magyar kir. államvasutak részére nyitott vidéki telekjegyzőkönyvekben is megtekinthetők.

4. Minden egyes ajánlat mellé a megajánlott vételárnak 5%-a készpénzben bántpénz gyanánt melléklendő, mert oly ajánlatok, melyek ily bántpénzzel ellátva nincsenek, figyelembe nem fognak vétetni.

5. A megajánlott vételár következő határidőkben lesz alólihoz befizetendő:

a) az egyes községekre tett ajánlatoknál az illető ajánlatnak a magyar kir. államvasutak igazgatósága által tett elfogadása és jóváhagyása után azonnal.

b) A 10 mértföldnél rövidebb vonalrészre tett ajánlatoknál az említett igazgatóság elfogadása és jóváhagyásától számítandó 3 hónap alatt.

c) A 10 mértföldnél hosszabb vagy az egész vonalra tett ajánlatoknál az igazgatósági elfogadás és jóváhagyástól számítandó 6 hónap alatt.

Ha a vételár ezen határidők alatt le nem fizetetik, az illető ajánlattevő bántpénzét a m. kir. államvasutak javára elveszti; az általa megvenni szándékolta ingatlanok újból eladhatnak a nélkül, hogy az így nyert netáni vételár többletéhez bármennyi igényt formálhatna.

6. A megajánlott vételárnak teljes kifizetésekor vásárló részére alóli által a szabályszerű adásvévisi szerződés kiállítatik, s részére mindazon okmányok kiszolgáltatnak, melyek a megvásárolt ingatlanok tulajdonjogának telekkönyvi bekebelezésére és átíratására szükségesek. Ezen vásárlói jogügyletnek bélyeg és átíratási illetékei vásárlót terhelik.

Kolozsvárt, 1880. október hóban.

SCHILLING OTTÓ,
ügyvéd.

(450) 5—5

Sz. 4379—880.

Pályázati hirdetmény.

Ezennel pályázat nyitattik Udvarhelymegye homoródi járásában levő következő állomásokra:

1. Darocz nagyközség jegyzői állomására, 400 frt évi fizetés, természetben kiszolgáltatandó szállással, a magyar, német és román nyelv ismerete megkívántatik.

2. Derzi körjegyzői csoport jegyzői állomására, melyhez tartoznak: Derzs, Muzsna, Kányád, Jásfalva és Miklósfalva községek; fizetés 400 frt, lakás és a megye alispánja által meghatározandó irodai átalány.

3. Kis-Bacson, M.-Hermány és Biharczfalva községek segédjegyzői állomására 300 frt fizetés, lakás és meghatározandó irodai átalány mellett.

4. Kénos, Gyepes, Remete, Telekfalva és Sándorfalva csoport segédjegyzői állomására 200 frt fizetés, lakás és meghatározandó irodai átalány mellett.

A kellően okmányolt folyamodványok december 15-éig a homoródi járás szolgabírói hivatalához beadandók.

Oklánd, 1880. november 4-én.

Jakab Gyula,
szolgabíró.

(470) 1—3

Hirdetmény.

Alólirott vasut igazgatóság ezennel tudomásul adja, miszerint építési vonalán Apahidától—Deésig következő munkálatok fognak vállalkozóknak kiadni:

1. A felépítmény fektetése.

Ezen folyó vonalon a vágányok hossza 45600 méter, mellékvágányok hossza az állomásokon 3200 „ kitérők és keresztezések az állomásokon 19 darab.

2. A sík pálya és állomások kavicsolása mintegy 55000 köbméter. Alólirott igazgatóság fentartja magának a felépítményi munkálatokat egészben vagy részben is vállalkozóknak kiadni.

A felépítmény fektetéséhez szükséges anyagok és szerszámokat, nemkülönben a kavicsoláshoz szükséges mozdonyokat, kavicsfordító kocsikat és letakarított kavicsgödöröket alólirott igazgatóság fogja a vállalkozóknak használatul adni.

Az ajánlatokban az egység árak kiirandók, a felépítmény teljes elkészítése a vágányok folyó méterenkénti árának megjelölésével, a kitérők és keresztezéseknek is teljes elkészítés és darabonként.

A síkpálya és állomások kavicsolásánál az árak köbméterenként adandók fel.

Ajánlatok legkésőbb 1880. november hó 28-ig alólirott igazgatóságához beterjesztendők.

Ajánlkozók ajánlataikban határozottan kijelentik miszerint az ezen munkákra vonatkozó feltételeket (melyekre a vasut irodájában felvilágosítást nyerhetnek) jól ismerik és a munka megkezdésénél a vállalati összeg 10 százalékos elfogadható értékekben óvadékkul letétmennyezni magukat kötelezik.

(469) 1—3 A szamosvölgyi vasut igazgatósága.

2000-től 3000 frtig a mezőségen vagy vidéken földbirtok vásárlása szándékolattik.

A fizetés a szerződés megkötése után azonnal és egyszerre fog történni.

Eladni szándékolók szíveskedjenek az eladni szánt birtok ívét és telekjegyzőkönyv hiteles másolatát Deésre, Eperjesi László nevére czimezve küldeni.

(470) 1—3

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvárt.

9 frt egy öl 4 köbméter
hántott tölgyfa
házhoz szállítva.

(463) MEGRENDELHETŐ 1—3
Polcz Albert üzletében.

Egy fiatal segéd

felvételt talál az alólirott fűszer kereskedésben azonnal, ha még a talp, bőr szakmában is megfelelő képzettséggel bír.
Az ajánlathoz netaláni bizonyítványok másolatjai is mellékelendők.

Farczádi K. Károly
Sz. Udvarhelyt.

(462) 2—2

Főnyeremény
esetl.
400,000 Mark.

Szerencse-hir.
MEGHÍVÁS.

A nyereményeket az állam
biztosítja.

A Hamburg által biztosított nagy pénzkiosorolásból mutatkozó

NYEREMÉNY-CHANCOKBAN

való részvételre,

8 millió 600,000 mark

biztosan el kell nyeressék.

Ezen előnyös pénzkiosorolásnak, mely terv szerint csak 90,500 sorsjegyet tartalmaz, következők a nyereményei:

Legnagyobb nyeremény esetleg 400,000 mark.

Jutalom	250,000 mark	6 nyeremény á	4000 mark
1 nyeremény á	150,000 mark	108 nyeremény á	3000 mark
1 nyeremény á	100,000 mark	214 nyeremény á	2000 mark
1 nyeremény á	60,000 mark	10 nyeremény á	1500 mark
1 nyeremény á	50,000 mark	2 nyeremény á	1200 mark
2 nyeremény á	40,000 mark	533 nyeremény á	1000 mark
2 nyeremény á	30,000 mark	676 nyeremény á	500 mark
5 nyeremény á	25,000 mark	950 nyeremény á	300 mark
2 nyeremény á	20,000 mark	65 nyeremény á	200 mark
12 nyeremény á	15,000 mark	100 nyeremény á	150 mark
1 nyeremény á	12,000 mark	26345 nyeremény á	138 mark
24 nyeremény á	10,000 mark	2300 nyeremény á	124 mark
4 nyeremény á	8,000 mark	70 nyeremény á	100 mark
3 nyeremény á	6,000 mark	7300 nyeremény á	94 és 67 mark
52 nyeremény á	5,000 mark	7850 nyeremény á	40 és 20 mark

és ezek néhány hónap alatt 7 részletben biztosan eldőlés alá kerülnek.

Az első húzás hivatalosan meg van állapítva, s chez egy sorsjegy ára:

az egész eredeti sorsjegy csak 3 frt 50 kr. o. é.

a fél eredeti sorsjegy csak 1 „ 75 „ o. é.

a negyed eredeti sorsjegy 88 „ o. é.

és ezen az állam által biztosított eredeti sorsjegyek (nem eltított igérvények) az összegnek bérmentes elküldése mellett, általam a legtávolabbi vidékre is megküldetnek.

Minden résztvevő eredeti sorsjegye mellett az állam czimerével ellátott eredeti tervezetét ingyen és megőrtönt húzás után rögtön hivatalos húzási sorrendet felhívás nélkül megkapja.

A kifizetés és a nyereménypénzek elküldése közvetlenül általam az érdekelteknek gyorsan és a legszigorubb hallgatás mellett eszközöltetik.

Minden megrendelés egyszerűen postautalványnyal vagy ajánlott levéllel történhetik.

Tehát tessék a megbízatásokat a legközelebbi húzásra

november hó 15-keig

ez évben egész bizalommal

Id. HECKSCHER SÁMUEL,
bankárhoz és váltó-irodájához Hamburgban.